

GORIŠKA KNJIŽNICA
Študijski oddelek
Nova Gorica

S
7.
~~20407~~

alkoholnih spisov „Sv. vojska“
Mariboru. Zv. 7.

Učna snov
za
pouk o alkoholu v ljudski šoli.

Spisala
A. Štupca.

Drugi natis.

Cena 3 K.



Maribor, 1919.

Založila „Sv. vojska“. — Tisk Cirilove tiskarne v Mariboru.

Alkoholno vprašanje in šola.

Ako hočemo strezniti ljudstvo, moramo začeti pri mladini. Treba je, vcepiti že šolarjem stud do pijančevanja ter jih kolikor mogoče dovesti do popolne zdržnosti. Če se to posreči naši šoli, je zasigurana našemu narodu boljša bodočnost. Saj trezen narod je podjeten, do vzeten za vse dobro, sposoben za vsako kulturno delo.

S tem zvezkom poda Sveta vojska cenjenemu učiteljstvu nekaj primerne gra diva v blagohotno porabo pri protialkoholnem pouku. Lahko mu služijo kot podlaga. V majhnem obsegu te brošurice seveda nikakor ni bilo mogoče podati vsega.

Gotovo bo tudi potrebno, skrajšati ali pa razdeliti snov, kakor to pač zahtevajo krajevne razmere in posamezne stopnje pouka.

Dovolimo si, prositi čislano učiteljstvo, naj po možnosti podpira naše strem ljenje, s poukom mladine o škodljivosti opojnih pijač, pa tudi z eventualnimi nasveti vodstvu Svete vojske. Sprejmemo jih vedno s hvaležnostjo.

Želimo, da se povsod izvrši vsaj to, kar je višja šolska oblast že ponovno zaukazala in priporočila.

Med revnim prebivalstvom, ki v svoji zaslepljenosti išče v alkoholu živila, bo sicer delovanje šolskih oblasti v boju proti alkoholnim pijačam zadelo na trdovraten odpor, vendar tudi v teh slučajih šola lahko sodeluje v boju proti uživanju alkohola, seveda le s sredstvi, ki so ji na razpolago.

Glavni vzrok, da šolski otroci uživajo alkoholne pijače, je pač v tem, ker v mnogih slojih ljudstva še zmiraj prevladuje krivo mnenje, da alkohol daje moč in pospešuje telesni razvoj ter v raznih boleznih služi kot zdravilo in varuje pred boleznimi. Na podlagi tega napačnega mišljenja dajejo stariši otrokom pogostoma alkoholne pijače.

Zato je v boju proti zlorabi alkohola pri šolski mladini glavno pozornost obračati na to, da se stariši poučijo in pripravijo do tega, da več ne navajajo otrok na alkoholne pijače. Da se stariši poučijo o škodljivosti alkoholnih pijač, so posebno primerni roditeljski večeri.*

Odbor Sv. vojske.

Viri:

Šola v boju proti pijačevanju. V Pulju 1900.

Sveta vojska. Protialk. knjižnica št. 2.

Koch: „Die Alkoholfrage“. Heidhausen 80 pf.

Ulbricht: „Die Alkoholfrage in Fortbildungsschulen“.

Dr. Bode: Neue Geschichten.

Stilke: Trutzbüchlein. Hamburg 1913, 86 pf.

Wechselbaumove slike bi se naj naročile za vsako šolo. Izdala jih je c. kr. državna tiskarna na Dunaju in se dobe po vseh večjih bukvarnah. Cena 7 K.

Alkohol v opojnih pijačah.

Nazorila: posoda z vinom, pivom, žganjem, špiritom, sadjevcem.

Imenuj mi nekatere škodljive živali! Katere so nevarne ptičkom? Katere napadajo kuretino? Katere se lotijo drugih domačih živali? Ali so tudi take zveri, ki napadajo in umorijo človeka? Katere? Kaj pa vzamejo človeku?

Ali ima človek še kaj dragocenejšega, kakor telesno življenje? Da, dušo, pamet, poštenje, mir in srečo v domači hiši.

Kaj menite, ali more kaka zver vzeti človeku pamet? Ali mu more katera ugrabiti dušo? poštenje? mir in srečo? Hišo in premoženje?

Pa je vendar neka zver na svetu, ki je že tisočim ljudem vzela pamet. Iz najpametnejših ljudi je naredila norce. Zver je, ki je mnogim pogubila dušo: iz dobrih, blagih ljudi je naredila hudobneže, razbojnice, da so morali v ječe. Ta zver je mnogim premožnim posestnikom požrla vse: hišo in vrt, hleve z živino vred, polje, vinograd in gozd, vse, vse, da so morali kot berači po svetu.

To zver hočemo danes spoznati. Skrta je, zato pa tem bolj nevarna. Skriva se v nekaterih tekočinah. (Pokaže se žganje.) Kaj je to? Poduhaj! Glejte, tu notri je skrta ta le zver. In sicer najbolj močna, najbolj nevarna.

Kaj je to? (vino.) Tudi tu notri prebiva, le nekoliko manj divja je.

Kaj je to? (pivo.) Tudi tu notri v pivu čepi. Pa malo bolj počasna je, a vsekako hudobna in potuhnjena. (Prav tako s sadjevcem.)

Kaj mislite, ali v teh tekočinah res prebivajo nevarne zveri? (Ne? da? ne?) In vendar je res. Hočemo koj spoznati. Kdo izmed vas je že videl pijanca? (Navadno vsi.) Kje pa si ga videl? (Na cesti je ležal.) Ali se je sam rad vlegel na cesto ali v jarek? Kdo pa ga je vrgel? (žganje, vino.) Kje pa si videl pijanca ti? (doma v hiši.) Kako pa se je obnašal? (kričal, razbijal). Zakaj pa? Da, ves neumen je bil, ko se je vrnil iz gostilne. Pitje mu je zmešalo pamet.

Kdo izmed vas je že videl berača, capina N.? Vidite, ta je bil nekoč bogat kmet. Imel je hišo in polje, vinograde in gozd. A pitje mu je vzelo vse premoženje. Zakaj se pa ni branil? Ni mogel. Ta zver

ga je zaslužnija. Postal je njen hlapec, in dal ji je vse do zadnjega vinarja.

Nedavno so v ječo odpeljali tri fante iz N—vasi. V nedeljo so se bili stepli med seboj in enega ubili. Kje pa so se stepli, kaj menite? (v gostilni.) Zakaj neki? Da, pili so in se potem sprli. Ali bi se sprli med seboj, ako bi mleko pili ali jedli jabolka? Gotovo ne. Kdo je bil tedaj vzrok njihovega prepira? (vino, pivo, žganje.)

Videli smo torej, da le prebiva v teh tekočinah nekaj, rečem, neka zver, ki se spravi nad ljudi. Meče jih na cesto, podžiga v njih jezo, jim jemlje in požira premoženje, da, spravlja jih celo v ječe.

Zdaj vam pa povem, kako je tej zveri ime. Njeno ime ni pošteno slovensko, temveč arabsko. Pravimo ji alkohol. (Se napiše, ponovi.)

Alkohol je tista moč, ki prebiva v teh le pijačah. Beseda „zver“ je bila le podoba, označuje nam moč teh pijač. One opijanijo človeka. Zato jim pravimo opojne pijače ali opojnine. Imenujemo jih tudi alkoholne pijače. Katere so torej opojne ali alkoholne pijače? Zakaj jih tako imenujemo?

V teh pijačah je alkohol zmešan z vodo in drugimi tvarinami. Zdaj vam pa pokažem še čisti alkohol. Navadno mu pravimo fini špirit ali vinski cvet. Ta je naravnost strupen. Kdor bi ga izpil malo čašico, bi umrl. Poglejmo ga, kakšen je? (brezbarven, močno duhteč). Če ga pustimo nepokritega, ali izlijemo, takoj odide v zrak, izhlapi. Nagle peruti ima. Če ga deneš na jezik, kaj čutiš? Peče, da. Zakaj? Alkohol slastno nase potegne mokroto z jezika, tako-rekoč požira vodo in vsled tega te žge in peče.

Kaj menite, kako je neki prišel alkohol v vino, pivo, sadjevec, žganje? V grozdju ga ni bilo. Sladko grozdje nikogar ne opijani. Ko so ga stiskali, so do-

bili sladek mošt. Prav tako ga v jabolkih ni. Mošt začne vreti in vsled vretja se sladkor razkroji v dvoje snovi: alkohol in ogljikovo kislino¹. Čim slajši je mošt, tem več alkohola se naredi vsled vretja, tem močnejše je vino.

V vinu je 6—15 % alkohola. To se pravi v 100 l vina je 6—15 l alkohola. Drugo je izvečine voda.

Kako pa pride alkohol v pivo? Pivo delajo iz ječmena, koruze, riža itd. V tem-le zrnju se nahaja škrobovina in sladkor. Pustijo jih kaliti in potem poparijo, prekuhajo. Slično, kakor pri moštu se tudi tu spremeni sladkor v alkohol in ogljikovo kislino. V pivu ga je 3—8 %.

Kako pa se dela žganje? Da, žgejo se tropine, slive, krompir, žito, drugi sadeži, ki so že vreli, torej že imajo alkohol v sebi. Ko jih segrejejo, izpuhti alkohol, se spremeni v hlapove, ohladi spet in v kapljicah nabere v kotlu. Ker voda ne izhlapeva tako naglo, se lahko krili alkohol loči od nje, in zato ga je v žganju največ. Le malo vode ga spremlja. Imamo ga v žganju 30—70 %.

Kaj to pomeni?

Največ alkohola je v rumu in konjaku. Tam ga je celo 80—90 %.

Najmanj v sadjevcu povprečno 2—7 %.

Združitev. V opojnih pijačah se nahaja strup, ki ga imenujemo alkohol. To je brezbarvna, močno duhteča tekočina. Hitro izhlapeva in peče na jeziku, ker sprejema vodo vase. Alkohol je hud strup. Največ ga je v rumu in žganju. Nahaja se pa tudi v vinu, pivu in sadjevcu. Opojne pijače lahko vzamejo človeku pamet, premoženje, zdravje in čast.

¹ Za najvišjo stopnjo.

Opojne pijače škodljive zdravju.

Kratko se ponovi učna tvarina o notranjih človeških organih. (Dihala, prebavila, živčevje, krvni obtok itd.). Potom hrane se privaja človeškemu telesu novih moči, ki jih vporabi pri rasti in delu. Čim tečnejša in zdravejša je hrana, tem več moči dobiva telo od nje. Katerih snovi mu je pa treba?¹ (beljakovine, maščobe, skrobovine in sladkorja — in nekaj soli). Vse te snovi nahajamo v naših živilih. Kje beljakovine, maščobe? itd. Vse te snovi se pa nahajajo tudi v nekaterih pijačah. V katerih? (mleku). Zato lahko mleko nadomestuje pri otrocih vsako drugo hrano in je tudi odraslim zelo hasnovito.

Kaj menite, ali se nahajajo tudi v drugih pijačah take snovi, ki dajejo telesno moč? (Otroci menijo, da v vinu, žganju, pivu.) Poglejmo, ali res dajo te pijače moč, ali imajo katero izmed teh snovi.

Učenjaki so natančno preiskali, kakor živila tako tudi pijače. Vemo torej zanesljivo, iz kakšnih snovi so sestavljene.

	beljakovine	maščobe	skrobovine sladkorja	alkohola
Vino ima:	0	0	2%	6–15%
pivo "	0·7%	0	5%	3–8%
sadjevec "	0	0	2%	2–7%
žganje "	0	0	0	30–70%
rum "	0	0	2–5%	80–90%
ostalo je voda.				

Kaj pomeni ta razpredelnica? V 1 litru vina ni nič maščobe ali beljakovine, pač pa za 2 centilitra sladkorja, 6–20 cl alkohola in 92 — ali manj cl vode.

¹ O redilnosti živil glej dodatek I. (str. 29).

V pivu še za 1 cl beljakovine ni, maščobe nič, skrobovine in sladkorja 5 cl, alkohola 3—8 cl, drugo pa voda.

V sadjevcu?

In močno žganje? Nič beljakovine, nič maščobe, nič skrobovine ali sladkorja — pač pa 30—70 cl strupa alkohola — vode pa 70 ali 30 cl.

Na prvi pogled se nam zdi, da še v pivu tiči redilna vrednost. Zakaj? Zbog tega so si zanj omislili pivovarnarji laskavo ime, da je tekoči kruh. — Da, tekoči kruh!? V enem litru boljšega piva je primeroma toliko redilnih snovi, kakor v eni stari žemlji. Za liter piva pa si dal v mirnih časih 60—80 h, za žemljo pa 4 h. Torej bi ravnal res skrajno bedasto, ako bi več ko desetkrat dražje kupoval telesnih moči s pivom. In pomislimo! Ubogi želodec!

V to-le majhno vrečo vlije pivec celi liter ledeno-mrzle tekočine — da se mora čez mero raztegniti, se ohladiti — in ga grdo pivo ovira v gibanju za prebavo! Rado se kolca po pivu. Siloma ga hoče izbruhniti želodec.

In vino? Redilnost njegova je brezpomembna. Kaj pa z žganjem? To je pa naravnost grdoba, naravnost strup. Slomšek ne pravi zastonj: „Žganje si je zlodej zbral!“ V njem ni niti trohe redilnosti, ni trohe moči za telo, temveč pravcati ogenj, ki posmodi in požge, kar je zdravega in dobrega v naših organih.

Ne more se torej sploh govoriti o kaki redilnosti opojnih pijač. Kdor bi kaj takega trdil, bi govoril naravnost neresnico. Pač pa hočemo danes še slišati, kako vplivajo opojne pijače na zdravje, kako vplivajo na posamezne organe.

Kaj čutiš, ako deneš žganje na jezik? Da, speče te, zakaj alkohol ima namreč to svojstvo, da vodo strastno potegne na sebe, jo takorekoč použije.

Kaj se torej zgodi, ako vlijemo v sebe opojno pijačo: Alkohol požre vso vodo, ki jo najde — torej že v ustih, v požiralniku, želodcu, črevesih. Od tod ta pekoči čut, pivcu se zdi, da ga greje — ali pa mu je v istini prinesel gorkote? — Od tod prihaja tudi, da te vedno bolj žeja, čim več opojnih pijač izpiješ. Pijanec si kar žeje ne more pogasiti — pije in pije naprej — revež nespametni!

In v želodcu?¹ kruto gospodari ta škodljivec. Notranje želodčeve stene so prevlečene s sluzno kožo, ki izločuje želodčni sok, prepotreben za prekuhavanje jedil. To so takorekoč same majhne, sila nežne posodice. Te neusmiljeno trpinči alkohol, vnamejo se, pordečijo, zbolijo in ne morejo redno opravljati službe — t. j. izločevati soka! — Dokler je še želodec močen dovolj, se včasi razjezi in upre svojemu sovražniku alkoholu. Vrže ga kratkomalo iz svoje hiše! Ali še niste videli, kako včasi ljudje bruhajo, kadar so preveč pili? Morda ste bruhnili že sami? To je bilo zdravo! — Ko bi le želodec vedno ostal tako krepek, da bi hudobneža lahko iztiral. A ni! S časoma se alkohol celo zajé v notranje želodčne stene. Te pordečijo, se vnamejo in človek dobi želodčni katar. Nobena jed mu več ne tekne. Hodi k zdravnikom, jemlje strupe, a nič mu ne pomaga, ker verovati noče, kaj je vzrok njegove bolezni.

Navadno se potem na tešč zaliva z žganjem — češ — to me okrepi. V istini pa ta jutranja merica alkohola le ogluši želodčne živce, da hipoma bolečina utihne — družega pa nič. Bolezen pa ostane in napreduje. Človek le vara samega sebe.

Poglejmo, kako vpliva alkohol na jetra. Kakor veste, imajo jetra prevažno nalogo, da izločujejo žolč.

¹ Kot izborna nazorilo služi tabela: Weichselbaum, Einfluß des Alkohols auf die menschl. Organe.

Ta je potreben za prebavo in se v majhnih količinah vedno steka v dvanajstnik, da pomaga prekuhavati mastna jedila.

Ker je alkohol tako lahkokrill, zleti hitro iz želodca po vseh cevčicah in žilicah v kri in po njej v jetra. Jetra so silno mehka, lepo rdeča, prepojena s tisočerimi krvnimi žilicami. Tu gospodari alkohol na dvojni način: jetra se vsled njega odebele in prevlečejo z ostudno maščobo — ali pa se skrčijo in strdijo — kakor da bi okamenela, slednje zlasti pri žganjarjih.

Vsled oteklih jeter, ki takorekoč plavajo v maščobi, je videti človek debel in okrogel — mora nositi po svetu grdo debel trebuh — ali pa se vsuši in upade. — Jetra seveda več ne morejo redno opravljati svojega posla, namreč zbirati in izločevati žolča, in zbog tega ostane žolč v telesu in se razlije po krvi. Človek dobi nezdravo barvo, je ves rumen v očeh, po obrazu in životu, hira in hira, dokler ga ne pobere smrt.

Slično deluje alkohol tudi na obisti; ali jih za-grne z ostudno maščobo — ali pa strdi, kakor kamen. Uboge obisti ne morejo delati — ne morejo očistiti telesa nezdrave vode in nezdravih soli — te ostanejo v krvi — kri se zastrupi in človek mora v prerani grob.

Kaj pa poreče ubogo srce k alkoholu? To revšče trka in trka, ropota v prsih, kakor blazno, kadar mu pride sovražnik alkohol v hišo! Srce je po priliki veliko, kakor tvoja pest in nekaka pumpa, ki goni kri po vsem životu. Kakor veste, se godi to celo redno s tem, da se srce krči in raztezuje, in sicer po 72 krat v minuti. Če pa pride alkohol vanj, začne razbijati, udari po sto in večkrat v minuti; kri teče urneje po žilah, človek postane rdeč, razburjen. Ako je sila pre-

huda, se lahko dogodi, da počí kaka žilica in pravimo, človeka je zadela kap, umrl je nagloma.¹

A še drugače vpliva alkohol na srce; osobito vsled zavživanja piva. — Takim pivcem jame srce otekati. Poveča se in dobi grdo obliko, kakor prav debela repa, okoli katere se ovijajo gliste. Maščoba ali tolšča premreži srce — ne more se več redno gibati, nekako odreveni. Človeku primanjkuje sape, ker oteklo, z maščobo zalito srce nima dovolj prostora v prsih in pritiska na pljuča. Tak človek je sicer debel, a zdrav ni. Jedva hodi po stopnicah, v hrib kar ne more, in kljub velikemu telesu je pravi slabič.

Takih ljudi je mnogo, osobito po Bavarskem, največ v Monakovem, središču pivopitja.

Ondi umré vsak 16. mož vsled pivskega srca.

Poglejmo si še vpliv alkohola na možgane. To pa je najžalostnejše. Možgani so sedež duševnega življenja. V njih se shajajo živci celega telesa. Oni so takorekoč stroj, kjer se rodijo misli in želje človeku, od koder izvirajo povelja do vseh udov, kako se naj gibljejo in obnašajo.

In na ta stroj, na človeške možgane vplivajo opojne pijače uprav kruto. Vsi veste, da pijanec več ne more jasno misliti, govori prazne čenče, jezik se mu zapleta, oči se mu izbulijo in topo gledajo pred se. Roke se mu tresejo, da prevrne kozarec, in če se dvigne, ga noge več ne nesejo, da se opoteka na desno in levo. Živci so vsled alkohola, ki je prišel v možgane, odpovedali službo in ohromeli. Včasi postane ves divji, jezi se nad vsem, zmerja ljudi, jih pretepa in nori, kakor nikoli v treznosti.

¹ Dva možakarja v S . . . sta od sejma domov prišedši še izpila skupno steklenico žganja; enemu se nakrat zmoti, pade in umre. Kap ga je zadela.

Mnogim pivcem stopi alkohol tako v možgane, da se jim za vedno zmeša pamet in pridejo v norišnico. Polovica vseh blaznih se ima zahvaliti alkoholu za žalostno usodo.

Združitev. Kako torej vpliva alkohol na organe človeškega telesa? Na želodec? jetra? obisti? srce? možgane? Da, vse oškoduje. Najbolj pa pri mladih in nerazvitih ljudeh, torej pri vas otrocih. Ako pijete sedaj opojne pijače, si s tem lahko oškodujete zdravje za celo življenje.

Ali dajejo opojne pijače moči?

Lažnjivi prijatelj, IV. Čitanka str. 144.
Nezmernost, „ „ „ 144.

Zvedeli smo, da je v vseh opojnih pijačah sovrážnik, strup, namreč alkohol. A vendar ljudje tako radi uživajo opojne pijače. Zakaj neki? Ako jih zebe, pravijo, da se morajo s pijačo ogreti. Kadar pa jim je vroče, se morajo hladiti. Če so zaspani, pijejo, da lažje bedijo, ako pa ne morejo spati, pravijo, da je treba piti, potem se lahko spi. Pijejo, če se poslavljajo prijatelji, če se zopet snidejo, pijejo ob krstu, ob poroki, ob pogrebu, piti se mora za vsako kupčijo in tožbo, za vsako žalost in veselje — le piti in piti je vedno treba! To je grda navada. Alkoholne pijače imajo namreč neko tajno vabljivost in vabijo s takoprijaznostjo ljudi, da se jim le malokdo more ustavljati.

Pri nas pa je vsepovsod še razširjena prazna vera, da opojne pijače človeka krepčajo ter mu dajejo moči. Ali imajo res v sebi redilnih snovi? Slišali smo, da skoro nič ali tako malo količino, da je brezpomembna. Opojne pijače človeku v resnici ne dajo

nikakih moči. A tega ljudje ne verujejo. Da si to bolje zapomnite, si pogledjmo danes nekaj zgledov!

Kdo izmed vas ve, kdo je bil Benjamin Franklin? Da, on je izumil strelovod. Bil je imeniten učenjak in državnik, da, celo predsednik Združenih držav v Ameriki pred okroglo 130. leti. Umril je l. 1790.

Ta-le slavni mož je bil iz revne družine in v mladosti delavec v železniški tovarni. Torej si je z delom svojih rok služil vsakdanji kruh. Nikoli ni užival vina, piva ali žganja in zbog tega so ga včasih dražili njegovi tovariši, češ, da bo oslabel, ako ne bo pil. Nekoč mu je bilo preveč. Ko ga ne nehajo dražiti, pa vzame Franklin težko železno grudo, jo dvigne z eno roko rekoč: „Poglejte, ali sem res tako slab, ker ne pijem? Poskusite, kateri izmed vas pa je tako močan.“ — In skušali so in skušali, a nobeden ni mogel vzdigniti omenjene grude. Odsihdob ga nihče ni več dražil, zakaj si ne krepil udov z opojnimi pijačami.

Ako utrujen delavec vzame požirek opojne pijače, ga res v trenutku navdaja občutek, da je močnejši. Alkohol mu je šinil v žile in živce, kri požene po telesu, da se čuti osveženega. Prav tako, ako utrujenega konja udariš z bičem, da potegne tovor čez breg. Zaradi udarca pač ni močnejši, ampak napel je le zadnje moči. Na tak način delujejo žganje in opojne pijače sploh.

V Londonu je l. 1835 poučeval neki angleški poslanec ljudi o škodljivosti opojnih pijač. Navzoči so bili tudi delavci. Ko je nehal govoriti, stopi eden izmed delavcev predenj ter mu reče: „Vam, gospod, je lahko govoriti, ker težko ne delate, a pri nas je drugače. Brez žganja nam ni mogoče živeti, ker moramo opravljati pretežka dela. Le žganje, to nam daje

moč.“ Tedaj pa vpraša govornik delavce: „Ali ste že kdaj poskusili delati brez žganja?“ — Na to so vsi obmolknili, ker tega noben še ni poskusil. Tedaj pa jih poslanec nagovarja, češ, naj se vendar ojunajo in poskušajo delati brez vsake opojne pijače. Naj od te ure ne užijejo kapljice alkohola tekom šestih tednov, potem pa se naj vrnejo ter mu povedo, kako se jim je godilo.

Med delavci je bilo nekaj mož trdne volje, ki so se ravnali po nasvetu. In glej! Po šestih tednih se vrnejo in mu povedo, da je sicer šlo prve dni prav težko. A že za nekaj dni so se počutili bolje pri delu, kakor kedaj, in koncem meseca je bilo boljše zdravje in boljše plačilo, ker niso zamudili niti enega dne, in v žepu precej denarja. — Pomnite, ako kdo pravi, da brez žganja ne more delati, mu je treba le svetovati, naj to skusi šest tednov. — In pritrdil vam bo. Povem vam še več.

Morda ste že kedaj slišali, da po nekaterih krajih mladeniči med seboj tekmujejo, kateri je močnejši in spretnejši, kateri zna bolje streljati, hitreje in vztrajneje kolesariti, se boriti, bolje plavati itd. K takemu medsebojnemu tekmovanju se oglašajo navadno najboljši strelci, najkrepkejši borilci, najboljši plavači, sploh ljudje, ki se odlikujejo po telesnih močeh. Zmagalca odlikujejo z nagrado v denarju, ali pa dobi časten spomin, sploh neko odlikovanje. Kaj menite, taki tekmeci se bodo dobro pripravili k takemu tekmovanju? Gotovo da! Ali se bodo prav napili h korajži? Vzeli kozarec vina ali žganja, da bo „dobro šlo?“

Poglejmo: Inženirski poročnik Müller na Nemškem je dobil več ko stokrat častno nagrado prvega mojsterstva v raznih tekmah. Vse ga je občudovalo.

Ljudje bi radi vedeli, odkod ima toliko moč, tako izborne živce, tako varne roke. Spisal je nalašč knjižico, kjer opisuje, kako si je pridobil tako izredno telesno moč in spretnost. In tam pravi: Močne pijače ustvarjajo slabotne može. Kakor sem sicer močan, vendar sem skušal sam na sebi, da sem manj sposoben za telesno in duševno delo, ako sem spil le pol steklenice piva ali pa „frakeljč“ žganja kot zajutrek. Ni me sram povedati, da po navadi pijem le vodo, včasih tudi pomešano s kakim sokom (malinovcem, limono) — potem pa mleko namesto vina, piva in žganja — ter malo zdelico kave na dan¹.

Vojaški general Haeseler² je pisal že l. 1903: Mož brez opojnih pijač zdrži mnogo več v telesnem in duševnem oziru. (Kaj to pomeni? lažje več dela — bolje misli, računi.) Manj je truden, in sicer v vseh letnih časih. Žganje je največje zlo; pivo dela človeka trudnega in vedno zbuja novo žejo. Slično vino. Najboljše za vojaka je voda, kava, čaj.

Kako bi se naj tedaj delavci okrepili, ki jim kot južino prinašajo vina, žganja, sadjevca! Kaj bi jim v resnici dalo moči? Mleko in kruh, poletu kiselina, sadje s kruhom. Kdor še tega sam ni poskusil, naj poskuša in se bo prepričal.

Na Angleškem so prirejali nalašč poskuse z vojniki, da so videli, kdaj gotoveje streljajo, s pomočjo pijače ali brez nje. Videli so, da so možje, ki niso užili kapljice vina, mnogo bolje in sigurnejše streljali, kakor po užiti pijači.

¹ Stilke : Truzbüchlein str. 55.

² „ „ str. 50.

Tudi duševno delo trpi vsled užite opojne pijače. Sicer mislijo ljudje, da so pametnejši in bolj duhoviti po kozarcu vina, a varajo sami sebe. Tudi v tem oziru so zdravniki in učenjaki s poizkusi dognali resnico.

V neki višji šoli na Švicarskem so dali učencem izdelati račune. Polovica je računala, ne da bi užila opojnih pijač, drugi polovici pa so dali vsakemu prej kozarec vina. — In glej, tisti, ki niso pili, so pravilnejše izdelali naloge, pivci pa imeli mnogo več napak. — Črez nekaj dni so poizkus obrnili. Učenci, ki so računali brez pijače, so zdaj dobili po kozarec vina, druga polovica pa je računala brez užitega vina. — In glejte. Tokrat so spet tisti boljše računali, ki niso pili — torej druga polovica. — Iz tega je jasno razvidno, da alkoholne pijače škodujejo duševnemu delu.

Zanimivo je to: Pivci so vedno mislili, da delajo boljše in hitrejše po užiti pijači, kakor brez nje.

Prav isto so poskušali s stavci v tiskarni. Črkostavci imajo delo, utrudljivo za živce. Staviti morajo lite črke, drugo k drugi, in sicer prav urno. Črke leže pred njimi vsaka v posebnih predalčkih. Roka se lahko zmoti, da seže po napačni črki, in tako nastanejo tiskovne pomote.

Črkostavcem so torej dali delo, enkrat po užiti pijači, drugič brez pijače. In čudno. Po užiti pijači so naredili mnogo več napak, se torej večkrat zmotili, kakor brez pijače. A mislili so obratno, da delajo boljše, če pijejo.

Združitev. Povejte mi torej: ali opojne pijače v istini okrepijo človeka? Iz katerih zgledov to vemo?

Kaj si boste zapomnili o pojnih pijačah? Opojne pijače ne krepijo človeka, temveč ga slabé. Kdor redno in nezmerno pije, se hitreje stara in zapravlja telesne in duševne moči. Najkrepkejši so tisti ljudje, ki nikoli ne užijejo kapljice opojnih pijač.

Opojne pijače spridijo človeka.

Kateri so najdražji zakladi vsakega človeka? Telo in duša! — Telo in duša morata biti zdrava in čila, čvrsta in lepa, potem je človek srečen in vesel.

O pogojih telesnega zdravja smo že slišali. Poglejmo si danes dušno zdravje. Kateri človek pa ima zdravo dušo? (Brez hudobije, brez greha.) Da, tak človek, ki je dober, odkritosrčen, pravičen in zvest. Tak ki je mož beseda, varčen, rad bližnjemu pomaga, nikomur nič žalega ne stori. Tak, ki pridno dela in izpolnjuje svoje dolžnosti itd. Res, vse te krasne lastnosti so znamenje, da ima človek zdravo dušo. Kaj menite, ali tudi naša duša lahko oboli? Kakšnih bolezni se pa duša lahko naleze? (lažnjivosti, jeze, zapravljenosti, krivičnosti itd.) Da, žalibog, to so same nalezljive bolezni, ki se človeka primejo, še predno se tega zaveda. Ko je duša bolna, potem še-le strahoma spozna, kako je zašel, kako grde garje so se ga prijele. Če se jih hitro iznebi, je to sreča zanj, sicer postane čim dalje tem bolje garjav in bolan, slednjič pa si sam skoro pomagati ne more. Odpelejo ga v hišo, kjer se mora za svoje dušne bolezni pokoriti — ker ni dovolj pazil na sebe — kakšne hiše so to? (Ječe, prisilne delavnice, norišnice.)

Da, po ječah delajo ujetniki pokoro, ker so svoje duše ogrdili z raznimi hudobijami. V začetku svetovne

vojne so pripeljali iz južnih obmejnih ječ mnogo jetnikov v Lepoglavo na Hrvaškem, kjer je velika ječa za razbojnike. V verige so bili reveži vkovani, ko so jih vodili tja po štiri in štiri skupaj, kakor živino. Bili so možje in mladeniči, stari in mladi. In ko so stali razvrščeni pred vratmi poslopja in jih paznik prešteje, zakolne mladenič nesrečnik med njimi rekoč: Prokleta žganje! Zaradi njega nas vlačijo todi!

Da, ljubi otroci, nesrečno žganje, nesrečne opojne pijače! One so krive, da mladim ljudem obolijo duše in se jih primejo najgrše garje.

V katere napake pa zavede največkrat pitje človeka?

Poglejmo! Lepa lastnost je skromnost in miroljubnost. V čem se pa kaže? Skromen človek samega sebe ne hvali, se ne širokousti in ne povzdiguje zaradi svojih prednosti. Če pa se človek napije, mu nehoté izgine ta čednost. Zato boste tudi med pijanci slišali, kako se bahajo drug proti drugemu, vsak je najbolj pameten, najbolj učen, najbolj močen in najbolj premožen. S tem so pa drugi užaljeni. Začnejo se prepirati in večkrat pride do pretepa. Kdo izmed vas je že slišal kaj takega?

Kaj je napravilo prepir in pretep? Da, pitje, „prijatelj alkohol“ je podžgal napuh in vnel prepir.

Ljudje tudi pozabijo pri pitju na lepo lastnost varčnosti! Alkohol zbuja žejo, treba jo je gasiti in zopet gasiti. — Krona gre za krono in slednjič je žep prazen. Znan mi je slučaj, da je neki posestnik s prijatelji zapil v eni noči par volov. Saj smo že izračunili, koliko zapravijo ljudje za opojnine. Kdo še ve? Glejte grdo lastnost zapravljenosti! Ta še potegne za seboj celo vrsto drugih napak in pregreh.

— Kako žalostno je pri hiši, kjer se težko dobljeni denar izmeče za pijačo! Domači nimajo kruha, ne obleke! A neusmiljeni alkohol se za to ne briga. Trdosrčnost se loti srca tistega, ki se je vdal pijači. Kaj mu mar, ako gre vse na nič, ako morajo zastran njega vsi beračiti — da le ima kaj piti! Glejte, kako neusmiljen in krivičen postane tak človek!

Pa še v večje hudobije zapeljejo lahko opojne pijače človeka. Neki fant bi moral na sodnijo kot priča. Mimo gostilne gredoč ga sosed, zaradi katerega je bil pozvan, povabi na liter vina. In opojna pijača ga je pripravila h krivi prisegi! Kolika hudobija!

Popivanje spravlja ljudi v hudodelstva in potem v ječe. Zaradi katerih hudodelstev pa pridejo ljudje v ječe? (tatvine, pretepa, ropa, požiga, umora).

Glejte, pri nas in po drugih deželah so natanko zapisali ne le jetnike, temveč tudi njih hudodelstva in vzroke, zakaj so postali razbojniki. In tako so leta 1907 našteali v Nemčiji 530.000 obsojencev, med temi jih je bilo 200.000, kateri so le vsled opojnih pijač zašli v hudodelstva. V bivši Avstriji je prišlo na leto 120.000 ljudi v ječo radi hudodelstev storjenih v pijanosti. Ali to ni grozno?

Mala dežela Irska je bila še pred 70. leti silno zapita dežela, to se pravi, ljudje so bili vdani opojnim pijačam. Sorazmerno je bilo ondi tudi mnogo hudodelcev, nad 12.000 razbojnikov v ječah. Tedaj pa je prepotoval neki pridigar pater Matthew vso Irsko in povsod ljudi navduševal, naj vendar puste nesrečno pijančevanje. S svojimi iskrenimi besedami je spreobrn timeri okoli dva milijona ljudi, da so se popolnoma odrekli vsem opojnim pijačam. In čuda! V treh letih se je znižalo število razbojnikov od 12.000 na 773 (torej od 100 % na 6 $\frac{1}{2}$ %.)

Opojne pijače omamijo človeka, da ne ve, kaj dela. Postane uporen, divjaški; z vsakim tednom hudobnejši, slednjič tat, požigalec, nesramnež, ropar in morilec.

Jasno spoznamo učinke krivca alkohola, ako primerjamo poboje ali telesne poškodbe po času in kraju.

Zdravniki in sodniki so v to svrhu sestavili že več preglednic, in se soglasno izrekli, da je nedelja — dan Gospodov — dan največjega števila pobojev, oziroma telesnih poškodb. Polovica vseh zločinov se zgodi v nedeljo. Tako je neki zdravniški svetnik v Heidelbergu preiskal 1115 pobojev. Med njimi je prišlo na

nedeljo	ponedeljek	torek	sredo	četrtek	petek	soboto
502	181	95	67	62	82	94

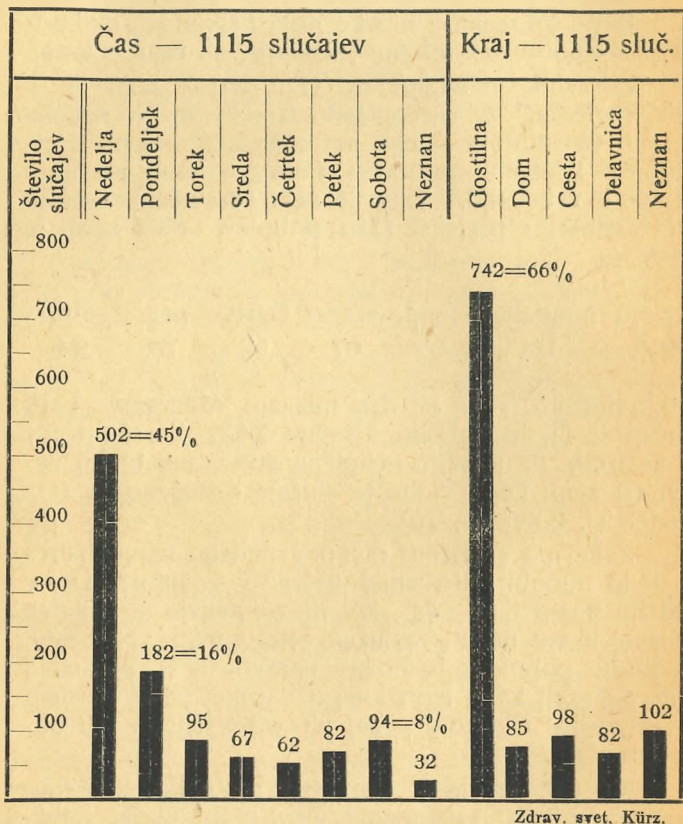
v 32. slučajih pa je bil dan neznan. Med temi 1115 slučajih se jih je zgodilo v krčmi **742**. Zares! Kdor bi še trdil, da je pitje nedolžna stvar, tak bi bil naravnost slep. Lepo vidite te slučaje označene na razpredelnici. (Glej str. 20).

Zakaj pa se zgodi ravno v nedeljo največ surovosti in hudobij? In zakaj največ v gostilni? Da, v nedeljo imajo ljudje čas, ker ne opravljajo težkih del. Delavci imajo denar, zaslužek celega tedna. Namesto, da bi šli popoldne v božjo naravo in si pogledali svet, ali vzeli kako lepo knjigo v roko, pa se obrnejo k „prijatelju alkoholu“, naj jih razveseli in jim obnovi moči!

Kaj pa jim da ta „prijatelj“? Zmeša jim možgane, zbudi slabo nagnjenje, jezo, prepirljivost, bahatost — zabredejo v hudobije. Primejo jih žandarji. Oblasti jih denejo v ječe in kaznujejo za njih hudobije.

Alkohol in zločini.

Surovosti in telesne poškodbe v Heidelbergu
razdeljene na



Zdrav. svet. Kürz.

Zelo nazorno je, ako si učitelj razpredelnico v šestkratni velikosti prireše kot stensko tablo.

Ali pa postanejo vsi pivci hudodelniki? Ne, gotovo ne! A premnogi so nesreča cele svoje družine. Marsikateri človek zapije vse svoje premoženje, pahne vso svojo družino, ženo in otroke, v največjo bedo, le da streže svoji strasti, da pije. — Tak človek je nadloga sebi in drugim. Srce njegovo postane hudobno, da ne mara ne za otroke, ne za ženo, ne za Boga. Suženj je alkohola.

Le v bivši Avstriji je bilo nad 300.000 uradno pri-glašanih pijancev — kje so njih žene in ubogi otroci?

Koliko pijancev je v norišnicah ali blaznicah, koliko po ječah! — Vsi ti bi bili lahko srečni ljudje, ako bi se pravočasno obvarovali le ene nevarnosti — katere? — Da, pijančevanje je spridilo njih srce, značaj, dušo, da so zapravili vse lepe lastnosti. — Zakaj pa so se vdali? — Alkohol ima to-le skrito, nevarno silo, da s prijaznostjo vabi in zapeljuje svojo nesrečno žrtev, dokler je ne spravi popolnoma pod svojo oblast! Zato je tembolj nevaren. Da, opojne pijače so ena največjih nevarnosti za dušo in njeno zdravje.

Združitev. Zakaj se bomo varovali opojnih pijač? (Ker spravijo človeka v nevarnost, da izgubi zdravje svoje duše in postane surovež ali celo razbojnik.) V katere slabe lastnosti lahko zabrede pivec? (Postane lahko prepirljivec, zapravljivec, neusmiljen trdosrčnež, krivičnež, tat in ubijalec.)

Opojne pijače in premoženje.

Pesem : Zapravljivec, IV. Čitanka str. 34.

Balada o sv. Martinu, „ „ str. 145.

Ako otrok kaj napačnega stori, mu včasih poreko oče: Ti, Franček, pojdi sem! Bova imela račun. Kaj pa si naredil?

Tako si hočemo danes poklicati nekoga na račun, ki je mnogo napačnega storil in zakrivil, a se vsekako kaže nedolžnega. Kdo je to? (Žganje, opojne pijače, alkohol.) Da, opojne pijače pozovimo na račun, a na pravi račun. To se pravi, poglejmo, koliko nas oškodujejo na premoženju, in sicer posameznika, ves narod, celo deželo.

Recimo: Nekdo zapravi vsako nedeljo v gostilni 1 krono. Koliko je to v letu? v desetih letih? Od 20.—60. leta? Kaj bi si lahko kupil za to vsoto?

A navadno zapravi pivec mnogo več. Recimo na dan 40 vinarjev. Koliko to znaša v enem letu? Kam bi lahko potoval za to vsoto? Kaj si pripravil za starost?

Da, silno mnogo izdajo ljudje za opojne pijače, od katerih, kadar so stekle po grlu, ničesar nimajo, kakor težko glavo, morda še kal boleznin in včasih še kaj hujšega (garjevo dušo).

Na Angleškem so izračunili, da tretjina vseh delavskih plač gre za pijačo.

Neki prijatelj ljudstva v Belgiji pravi: Ko bi hoteli delavci neštete vsote, ki jih izmečejo za žganje, shranjevati, bi v dvajsetih letih lahko pokupili vse tovarne, v katerih zdaj delajo.

Ali nam res opojne pijače pokradejo toliko denarja iz žepa? Kaj menite, koliko pa izdamo mi Slovenci v enem letu za opojne pijače? Samo na Kranjskem 40 milijonov kron, po vsem Slovenskem okoli 100 milijonov kron. To je več, kakor za vse davke in doklade. To je bilo še pred draginjo. Zdaj?

Izračunimo, koliko daje vsota obresti po $4\frac{1}{2}\%$. — Koliko posestev po 10.000 K bi se lahko kupilo za to vsoto? — Koliko lepih šol po 60.000 K postavilo? Koliko hlebov kruha po 40 h je to za obresti v 1 mesecu? v 1 dnevu?

V bivši Avstriji se je zapilo v enem letu nad 2000 milijonov kron, v Nemčiji nad 3000 milijonov. Izračuni, koliko v 1 dnevu? 3000 milijonov, to vam je velikanski kup denarja. Ko bi postavili dečka k Dravi ali Savi, da bi vanjo metal krone, in sicer vsako sekundo po eno, bi lahko metal sto let dan in noč in bi še ne izmetal toliko kronic v vodo, kakor jih zapijejo ljudje v enem samem letu. — Izračunimo!

Tudi na Angleškem napravijo povprečno na leto po 3000 milijonov kron ali tri milijarde. Kardinal Manning je preračunal to vsoto in pravi: Naj bi obrnili to vsoto na poljedelstvo, vsi lačni bi imeli kruha. Naj bi jo porabili za obleko — in nobenemu otroku, nobenemu odraslemu človeku bi ne manjkalo obleke. Naj bi ž njo zidali hiše, vsak delavec s svojo družino bi lahko imel zdravo in lepo stanovanje. Torej, alkohol požré v Angliji tako ogromne svote, da bi se ž njimi lahko pomagalo vsem revežem do hrane, obleke in stanovanja. Menda je v drugih deželah slično. To je grozno! A še hujše je, da alkohol požre nekaterim ljudem vse imetje in jih naravnost pahne v revščino. V Belgiji so izračunali, da je izmed vseh ubožcev prišlo štiri petine le zaradi pijančevanja v ubožnico.

Belgija šteje okoli 6 milijonov prebivalcev. Od 100.000 jih je prišlo l. 1889 v ubožnico 275. Koliko torej vseh skupaj? Koliko vsled alkohola? Koliko odstotkov je to vsega prebivalstva?

V Nemčiji je bilo leta 1885 celih 37.424 revežev, za katere je morala javnost skrbeti, ker jih je alkohol spravil na nič. Ako stane vsak izmed teh pet mark na dan (stanovanje, hrana, obleka, nadzorstvo), koliko iznašajo stroški za nje v enem letu? Koliko v 10. letih?

Vzamimo slučaj, da bi ti ljudje, ko bi se ne vdali alkoholu, sami lahko zaslužili po 200 kron na mesec in plačevali davka $\frac{1}{2}\%$; v koliko je državljane oškodovalo njih pijančevanje?

Vidimo torej, da je alkohol pravi oderuh in go-ljuf. Jemlje nam premoženje — a zanj pusti — kaj pa? Da, revščino, boleznin in sramoto. Srečen tisti, ki mu da slovo za vselej!

Prišel je nekoč pivec, ki je bil zapravljen vse, pred gostilno in ondi meril z merilom gostilniška vrata ter zmajeval z glavo, češ, ne gre pa ne gre! Na vprašanje, kaj počenja, pravi: Ta vrata merijo le poldrugi meter, a vendar je šel skozi ta vrata moj travnik, moj vinar-grad, moji konji in voli, slednjič še hiša in vrt! — Zdaj pa še sam skozi ne smem! Vedno me vržejo nazaj! — Pa tega ni spoznal pravočasno, ker mu je alkohol zmešal možgane! To je žalostna posledica pijanstva.

K sklepu vam povem še dogodbico o lončenem pujsku in alkoholu.

Neki nizozemski duhovnik je vsak teden obiskoval jetnike. Našel je v zaporu v kratkem času štirikrat nekega mladega delavca, Oče je bil doma z dvema otrokoma in ženo. Vedno je prišel radi istih izgredov pod ključ. Napil se je, pretepal in protivil policiji. Tedaj pa mu reče duhovnik: Glejte! Čez dva tedna boste spet prosti in se vrnili k ženi in otrokom. A zdaj morate pač biti modrejši in pustiti to pekleno žganje, ki vas spravlja v nesrečo. Kupite si vendar lončenega prešička — šparavko — in vsakokrat, kadar vas miče, da bi si kupili frakelj žganja, pa vrzite teh 10 ali 20 vinarjev prešičku v trebuh. Ko boste potem o Božiču tega pujska kolinili, se boste čudili velikemu zakladu, ki bo prišel na dan!

Dolgo časa duhovnik ni več mislil na tega kaznjenca. Kar pride nenadoma prve dni januarja meseca k njemu. „Častiti gospod“, vsklikne smejoč se. „Ali se še spominjate prešička? O Božiču smo ga klali, zdaj pa ugibajte, kaj je bilo v njem?“ — „No, menda mnogo“, reče duhovnik. „Pa povejte mi!“ — Torej: suknja za mene, obleka za mojo ženo, par črevljev za mojega dečka, jopica za mojo malo deklico in še 20 K najemnine za stanovanje. Gospod župnik! Nikoli več ne pijem žganja in gostilniškega praga ne prestopim več za nobeno ceno. Hvala vam za vaš dober svet, povedal ga bom še drugim.“

Mnogokaj sta se še pogovarjala in ko se je prejšnji pijanec poslavljal je bila njegova zadnja beseda: „Živijo lončeni prešiček!“

Boj proti pijančevanju.

Mnogo smo se doslej učili o opojnih pijačah. Kaj pa? Da, one oškodujejo lahko človeka na zdravju. Pokvarijo pogosto njegov značaj. Spravijo ga ob premoženje.

Ali so torej opojne pijače človeku v blagor ali v nesrečo? Da, in vse, kar nas spravi v nesrečo, nam je sovražno, je naš sovražnik. Opojne pijače so sovražnik človeštva. Proti sovražniku se pa moramo vojskovati. In tako so napovedali tudi temu sovražniku v premnogih krajih vojno, vojno na življenje in smrt. V Ameriki so jo začeli že davno. Tam je pitje alkoholnih pijač popolnoma prepovedano. Tudi v Evropi se je začel boj. Morda veste, kje se je zadnja leta prepovedalo točenje opojnih pijač? Da, v Rusiji in v Jugoslaviji nekaj časa l. 1920.

Kje še? Nekoč v Avstriji na železniških postajah prostim vojakom. Zakaj neki? Tudi v Nemčiji, Angliji, Švediji in drugih državah se krepko postavljajo v bran temu škodljivcu človeštva.

Ljudje, ki se hočejo vojskovati zoper alkoholno nasilje, se družijo v posebne vojne armade. Tem pravimo protialkoholna društva. Ljudje, ki vstopijo v taka društva, napovedo boj opojnim pijačam. Kako pa? Zavežejo se s častno besedo, da ne bodo okusili alkoholne pijače, recimo eno leto ali delj, kakor jim kaže razum. Nekateri se zavežejo za celo življenje.

Ali so s tem premagali sovražnika? Prav gotovo, kajti njim alkohol ne more do živega, ne more jih spraviti ob zdravje, čast ali imetek. Taki ljudje se imenujejo zdržniki ali abstinentje.

Po vsem svetu jih je na milijone. Tudi pri nas na Slovenskem več tisoč. Samo v Nemčiji imajo 61 društev, in sicer 38 državnih, 11 deželnih in 12 krajevnih. Štejejo okoli 145.000 članov. Otrok pa je zraven 92.000.

To je prav hvalevredno. Da se med seboj spozna, pišejo svoje misli v časnike, nalašč za to ustanovljene. Takim pravimo protialkoholna glasila. V Nemčiji imajo celih 64 protialkoholnih glasil, izdali so že nebroj spisov in knjig, da bi se ljudje predramili in spoznali svojega sovražnika.

Kako pa je pri nas? Tudi mi Slovenci se hvala Bogu že gibljemo nad 10 let. V Ljubljani se je začela Sveta vojska zoper krutega tata naše sreče — proti alkoholu. Od tam se je začela zbirati armada hrabrih bojevnikov po Štajerskem, Koroškem, Primorskem in Kranjskem. Štejemo jih tudi že več tisoč in v mnogih krajih ima Sveta vojska svoje podruž-

nice. Tudi pogumni otroci so se zglasili k Sveti vojski. Zapisani so v zlato knjigo — pravimo jim „Mladi junaki“.

Po nekaterih šolah so vstopili vsi otroci v Sveto vojsko z učitelji in kateheti vred. A vse še ni storjeno. Na vas, mladina, čaka naša prihodnjost! Glejte, mi še nismo dosegli treznosti v naših krajih pri vseh ljudeh — začeli smo še-le pred nekaj desetletji! A vi, ljubi otroci, ako le ostanete stanovitni, boste to dosegli; vaš zgled bode bodril velike fante in dekleta.

Nekoč se je celo omizje čudilo birmancu, ki za nič ni hotel piti, ko je imenitni boter še tako silil! „Prosim, jaz ne pijem“ — je vedno djal. „Pa je res korajžen ta fant, to je lepo, da se tako drži“ — ga je slednjič pohvalil boter.

Tudi vi boste nekoč zgled drugim, posebno, kadar iz šole stopite in pridete v svet. Ostanite trdni in neomajni. Ostanite značajni, ljubi otroci, posebno vi dečki, ko vas bodo starejši tovariši vabili v krčmo! Ne, pa ne grem! Ne, pa ne pijem! Srečen tisti, ki bo še čez nekaj let imel isto dobro voljo, isti pogum kakor danes!

Kaj vse premore tako korajžen, neustrašen mlad fant. — In če se mu celi svet smeji, to ga ne omaja, in če se mu norčujejo drugi, ostane tem bolj trden.

Tak mladenič se mi zdi kakor pastirček David, ki so ga poklicali, naj premaga velikana Golijata. Ali veste, kako se mu je Golijat rogal in ga zasmehoval? A David pastirček ga je zadel s kamnom v čelo, da se je zgrudil in mu potem odsekal glavo. S tem je rešil svoj narod, svoje ljudstvo.

Tudi vi mladeniči in mladenke boste, kakor pastirček David lahko pomagali rešiti narod slovenski — ali vsaj kak kraj, kako družino. Glejte, pijančevanje, ta grda navada je kakor velikan Golijat. Nepremagljiv se zdi, norčuje se iz drugih in s svojimi junaki — to so pivci — zasramuje trezne ljudi, zlasti abstinente.

Prišel bo čas, ljubi otroci, spomnite se takrat današnjega dne! In prišel bo ta velikan nad vas, da vas premaga in spravi v svoje suženjstvo. Takrat se mu pogumno postavite po robu: „Jaz se ne udam, ne pijem.“ — To je kamen, ki mu ga zalučajte v čelo. — In če ostanete stanovitni in s svojim zgledom še pridobite mladino vaše vasi, da ostane trdna, tedaj ste ostudnega Golijata podrli na tla in mu odsekali glavo.

V vsako občino, v vsako vas, da v vsako hišo si pride pijančevanje — ta ostudni Golijat iskat sužnjev in privržencev! Dajte otroci, zapodite ga, obglavite ga, da bo strta njegova moč — in srečna prosta naša lepa domovina. Kdo hoče delati z menoj?

Dobro, združimo se s sveto obljubo — sezi mi vsak v desnico in reci: Žganja nikoli ne bom pil! — Vina do ... leta ne — menda še nikdar!

In vpisati vas hočem med „Mlade junake“. Naznaniti vaša imena glavnemu vodstvu v Ljubljano (Maribor), da se bodo ondi veselili vašega poguma. — A stanovitni morate ostati.

Tudi na Slovenskem imamo časnik, protialkoholno glasilo. Tukaj vam ga pokažem. Kako se imenuje? Da, Zlata doba. Zakaj neki tako? Ker bo za nas prišla zlata doba, zlati čas, poštenosti in sreče, ako bo zavladala v naši lepi domovini blažena treznost. Dal Bog, da bo to prav kmalu!

Dodatek za slučajno porabo.

I. Najbolj redilna živila.

	beljakovine	maščobe	skrobovine sladkorja
govedina	% 15—20	5—35	—
jajca	14	11	—
mleko	4	4	5
maslo	—	88	—
švicarski sir	30	30	2
pšenična moka	11	1	72
grah	23	2	53
fižol	25	2	46
jabolka	0·5	—	15
luk	2	—	10
suhe slive	2	—	36
rozine	2	—	62
fige	6	—	57

II. Najboljše vince za otroke.

1.

Najboljše sladko vince
Za deco belo je.
Izpod pečevja zvirá
Prelepo sveti se.

2.

Po logu tiho teče
Živin'co napojí.
Tud tičica brez plače
Si žejo pogasí.

3.

Od tega vinca glava
Bolela te ne bo!
Telo bo tvoje zdravo
In spanje prav sladkó.

4.

Je čista voda zdrava
Za deco majheno.
Tak mislim, da starejšim
Tud škod'vala ne bo.

III. Nikoli kaplje vina več!

Švedski kralj Karol XII. je bil že v mladosti hraber junak. V mnogih bitkah je premagal mogočne svoje sovražnike. V svoji mladosti je zelo ljubil vino in se tudi večkrat opijanil.

Zgodilo se je, da je nekoč v pijanosti hudo užalil svojo mater s surovimi besedami. Drugi dan ga opozori njegov dobri prijatelj, kako nedostojno je bilo njegovo obnašanje in kako zelo se je žalostila dobra stara mati.

Mirno je poslušal Karol svojega prijatelja. Spoznal je svojo krivdo in rekel z odločnim glasom: „Prinesite mi steklenico najboljšega vina in mojo čašo.“ Prineso mu jo. Potem vzame vino, stopi k svoji materi in reče: „Mati, sinoči sem vas užalil in užalostil.“ Na to vzame čašo, si jo nalije, jo izpije vpricho začudene matere in reče spet: „To je bila zadnja čaša vina, ki sem ga izpil. Od zdaj ne pijem v svojem življenju nikoli kaplje vina več“.

To je bilo l. 1700. Karol je bil mož beseda. Do svoje smrti l. 1718 je ostal abstinent.

IV. Od ribiča milijonar.

Amerikanski milijonar Vanderbilt je bil v svoji mladosti reven ribič. Nekoč je prišel prosit podpore k bogatemu bankirju Jakobu Balkerju. Bilo je ob novem letu. „Ali kaj pijete?“ ga vpraša bankir. „Kaj malega“, odgovori Vanderbilt, „po eno ali dve čašici žganja na dan“. „Že dobro“, pravi Balker. „Glejte, danes je drugi dan januarja. Če mi date besedo, da ne boste celo leto pili ne žganja, ne druge opojne pijače, se mi čez leto dni zopet oglasite in dobite zopet podporo.“ Vanderbilt je držal besedo in drugo leto se je točno drugega januarja zopet oglasil pri

bogatem gospodu. „Ali kaj igrate?“ ga vpraša prijazno Balker. „Redko“, odvrne ribič, „včasih malo pokvartam pa v loterijo včasih stavim.“ „Dobro“, a poskusite letos pustiti loterijo in vsako igro na denar, pa se mi čez leto zopet oglasite.“ Ribič je dal besedo in jo držal in čez leto dni je res zopet prišel. Gospod Balker ga je sprejel še bolj prijazno in ga vprašal: „Ali kaj kadite?“ „Gospod!“ vzklikne Vanderbilt, „kateri ribič pa bi ne kadir, ali če ne kadi, pa žveče tobak!“ „Prijatelj, poskusite letos opustiti tobak, pa se drugo leto zopet oglasite.“ Minolo je leto, a ribiča ni bilo h gospodu Balkerju. Ta je poslal svojega strežaja k njemu, naj pride. Drugi dan res pride in gospod mu reče: „Včeraj sem vas celi dan pričakoval, zakaj pa niste prišli?“ „Gospod, ni bilo potrebno, odkar sem opustil nepotrebne izdatke za pitje, igro in tobak, imam dovolj denarja, ni mi treba več podpore.“ In po letih je mož postal milijonar.

V. Harrison, zgled stanovitnosti.

Ko je bil Harrison 1889 izvoljen predsednikom Združenih držav, so ga prijatelji počastili z imenitno pojedino. Dragoceni šampanjec se je kar cedil v kozarce in napivali so mu prijatelji ter trkali na njegovo zdravje.

A predsednik Harrison je dosledno trkal s kozarcem vode. Tedaj so ga začeli prijatelji prositi in ga rotiti, naj vsaj danes enkrat velja izjema, naj izpije vsaj majhen kozarček svojim prijateljem na ljubo. Vsaj ta slavnostni dan naj jih usliši. Vedno nujnejše in iskrenejše ga prosijo.

Slednjič se dvigne Harrison in spregovori: „Kaj želite, gospodje moji? Ko sem se s svojimi dvanajsternimi tovariši poslovil od šole, sem storil obljubo, da vse svoje življenje ne bom okusil niti kapljice kake opojne pijače. Te obljube še nisem prelomil nikdar.“

Vsi moji dvanajsteri tovariši ležijo že pod zeleno rušo — ker so pili. In jaz? Tej obljubi se zahvaljujem, da sem tako zdrav, tako srečen in sem imel toliko uspeha v življenju. Ali hočete, da prelomim svojo obljubo?“

To je bil kremenit človek, ta predsednik Harrison. V zgled nam je, da se naj abstinent nikoli ne da pregovoriti, naj velja, kar hoče. Po vsaki zmagi se pomnože njegove dušne moči.

VI. Zakopano žganje.

Dr. Bode nam pripoveduje sledeče s svojega potovanja v Gladbah na Bavarskem: „Na vlaku si vzamem postrežčka štv. 8, da mi ponese moj potni zabo, ki je bil precej težak. Vprašam ga torej, ali ga preveč ne čuti na plečih.“ „Nikakor ne, saj sem močen, četudi že star. Kot nosač kamenja sem pomagal zidati tri cerkve!“

„In še živite kljub temu“, se čudim, ker so taki delavci navadno pijanci in zapravijo moči. „Ali kaj radi pijete žganje“, ga vprašam. „Oj ne, žganja pa ne pijem. Kot mlad fant sem ga sicer pil, a dobil sem hudo pljučnico in zdravnik mi reče: „Ali vi pokopljite žganje ali pa bo žganje pokopalo vas.“ — No, sem si mislil, rajši hočem biti pokopač, kakor mrlič. In ko sem ozdravel, sem si šel v svoji steklenici po svojo mero žganja, pri stari hruški na vrtu izkopal globoko jamo in steklenico z žganjem vred pokopal. Pred leti sem obhajal 25letnico tega pogreba.“

„Kaj pa, ali vam ni bilo težko ostati kot nosač in postrežček brez vsega žganja,“ ga vprašam. „Težko in ne. Začetkom so me dražili, a zdaj me pusté v miru.“

„Vesel sem bil“, pravi Bode, „in ponosen, da mi je tako trden značaj nosil moj kovček. Pri slovesu mu z veseljem stisnem roko.“



**Protialkoholno društvo »Sveta vojska« v Mariboru
še ima v zalogi:**

**Zv. 1. Alkohol in Mladina. Druga predelana izdaja.
Cena 1 K.**

Zv. 2. Žganje. Drugi natis. Cena 1 K.

Zv. 3. Alkoholizem. (Razprodano).

Zv. 4. Protialkoholne kateheze. Cena 1 K.

**Zv. 5. Cesar kliče v boj proti domačim sovražnikom.
(Razprodano).**

**Zv. 6. Učna snov za pouk o alkoholu v ljudski šoli.
Druga izdaja. Cena 3 K.**

Naročila sprejema:

Protialkoholno društvo »Sveta vojska« v Mariboru.



in
miru.

mi je t
mu z ve

